

L'estat de les escoltes

Gràcies a l'alta tecnologia, els estats tenen ara més fàcil la intervenció de telèfons. Però el control d'aquest mètode és cada cop més difícil.

L'electrònica ens havia de fer més lliures. Les societats "secretistes" eren incompatibles amb el progrés tecnològic. Fins i tot hi havia qui atribuïa la *glasnost* i l'ensorrament del comunisme soviètic a la proliferació de les fotocopiadores i dels aparells de fax. Ara resulta que no tot era tan fàcil. El comunisme s'ha enfonsat, però la vigilància subreptícia dels ciutadans per l'estat, l'aparell de seguretat, oficial i privat, agències de detectius, etc., s'ha triplicat en termes reals del 1989 ençà. A tot arreu *security is big business*, fins i tot quan es tracta de mercadejar amb cintes.

En un sol dels centenars d'edificis propietat de multinacionals i de grans entitats finance-

res i d'assegurances que ocupen el centre de les nostres ciutats, s'hi atapeïxen actualment més quilòmetres de cables i connexions per metre quadrat, més aparells elèctrics i dispositius electrònics, que no en tota una illa de cases d'ara fa quinze anys. Una situació semblant, tan intensa en capital, ha creat un clima de competència extraordinari, que exigeix al complex polític-financer dominant que s'apoderi com sigui dels pressupostos, projectes, prototips de la competència, punts-sorpresa de programes electorals, que conegui els "pecats" de l'adversari polític, per servir-se'n com una eina que l'ajudi a explotar-lo i/o destruir-lo. Així en diners com en material, els recursos de què ara disposen les autoritats

La major part de les 'punxades' es fan des de les centrals (dalt). Les cabines són, per ara, els telèfons més segurs.

públiques i privades són literalment ingents.

El suport de les companyies telefòniques estatals. Als més importants estats d'Europa sense excepció, les escoltes i enregistraments de converses que fan els serveis secrets, la policia, duanes, finances, seguretat social i més cossos, es duen a terme moltes vegades amb el suport passiu i actiu de Telefònica (PTT a França, British Telecom al Regne Unit, etc.).

El personal encarregat de les intervencions ("adobs" de línies), és format per tècnics; el de les comprovacions i enregistraments de més gran responsabilitat, per enginyers.

En alguns estats, aquests tècnics i enginyers, no cal dir que de tota confiança ideològica i personal, són obligats a signar la respectiva llei de secrets oficials, i la seva nòmina va consignada a part. En algunes ocasions es traslladen d'un punt d'intervenció a un altre amb furgonetes sense distintius i amb matrícula falsa.

Consta que al 1993 el nombre aproximat d'aquests tècnics —sempre subjecte a un marge d'error— era, per estat, d'una cinquantena; i el d'enginyers, d'una setantena. Que l'equip d'enginyers sigui més nombrós que no pas el de tècnics obeeix al fet que no sols han de mantenir i revisar les línies intervingudes, sinó també fer-se càrrec de connectar-les a les bateries d'enregistradores. Els tècnics, en canvi, solen limitar-se a efectuar el *tapping* de la línia de l'abonat suspecte des de la centraleta, una operació que duen a terme en menys de vint minuts. (Per motius obvis, la feina es gairebé sempre nocturna, fora de l'horari normal

dels treballadors.) També consta que augmenta la proliferació de sistemes d'intervenció informatitzats, que permeten *tappings* remots.

En alguns ministeris estratègics (Defensa i Interior, a més a més, es clar, de la residència del president o del primer ministre) hi ha centres especials de recepció de les intervencions directes d'urgència en casos de crisi. Del manteniment i de les connexions ràpides d'aquests centres, se'n fa càrrec un equip d'especialistes integrat per personal de confiança del govern i de la telefònica.

Cal remarcar que les escoltes oficials (a càrrec de l'estat) s'efectuen en la línia de l'abonat a la central o centraleta. Són intervencions que no demanen cap manipulació física en l'aparell del domicili de l'abonat com a vegades surt a les pel·lícules. (En canvi les escoltes no-oficials, sí que volen la col·locació d'un *bug* —un microtransmissor— dins, o molt a la vora, del telèfon. També és possible de captar converses amb sistemes telefònics portàtils, mitjançant ràdios VHF o d'hiperfreqüències, capaces de copsar comunicacions en freqüències superiors a les normals de les emissores.)

Basant-se en el nombre d'habitants de països tals com la República Federal, la Gran Bretanya, França, Itàlia i Espanya, les plantilles de tècnics que s'hi dediquen, el temps necessari per a punxar cada línia, etc., experts en la matèria (Duncan Campbell, Stephen Dorril, Patrick Fitzgerald i Mark Leopold) estimen que la xifra mitjana d'intervencions anuals per estat és d'unes 30.000, a un cost aproximat, en cada un d'aquests països, d'uns 3.000 milions de pessetes, a càrrec dels contribuents.

Ja durant el 1979 la premsa espanyola va informar sobre el mecanisme intern de les intervencions fetes amb el suport tècnic de Telefònica: "Les llistes de controlats estan en mans de l'Audiència Nacional, competent en aquest assumpte. Quan hi ha una persona intervenible per sospita d'implicació en actes terroristes, el Ministeri de l'Interior ho posa en coneixement del jutge, qui, si autoritza la intervenció, ho comunica al delegat del Govern en la Telefònica, que s'encarrega dels arranjaments tècnics. Les llistes són comprovades cada tres mesos, i el Ministeri de l'Interior ha de donar compte, transcorregut aquest període, al jutge de les intervencions i del seu resultat".

I què passa si el jutge no autoritza la intervenció que li sol·licita el ministeri? Ho ignorem. Tanmateix, *El País* del 4-10-1988 va publicar aquestes ratlles: "Pel que fa al tema de les escoltes telefòniques, digueren [els guàrdies civils del clandestí Sindicato Unificado de la Guàrdia Civil] que es realitzen sense autorització del jutge i a tres nivells: informe secret; ultrasecret; i un altre; però que aquestes escoltes són realitzades amb l'autorització d'un jutge togat militar".

ARXIU

Campbell i companyia diuen que han calculat que, de cada quatre línies intervingudes, tres ho són per raons de seguretat més que no pas de vigilància de la delinqüència. Assenyalen igualment que el nombre "oficial" d'intervencions (menys de 3.000 l'any a Anglaterra autoritzades pel jutge), no ofereix la més petita credibilitat, entre més coses perquè en la majoria de casos es tracta d'autoritzacions "paraigua", és a dir per a escoltar una raó social: en teoria és un sol número de telèfon; en la pràctica es pot tractar de desenes i fins de centenars de línies, perquè l'executiu entén que pot intervenir tots els membres d'aquell edifici, treballadors, amics i coneixences inclosos.

No obstant això, les intervencions són, la majoria, "passives", és a dir que es tracta de seguir el nombre de trucades d'un abonat, no el contingut. Els aparells utilitzats en aquest cas donen compte periòdicament a les autoritats de la procedència, destinació, data, hora i trucades fetes i rebudes per l'abonat sospecte, amb indicació detallada dels números marcats.

Quant a intervencions "actives", cal fer observar que en alguns estats tecnològicament molt avançats com Alemanya i la Gran Bretanya les intervencions actives ja comencen a ser una cosa del passat des de l'aparició dels nous sistemes digitals, que permeten d'interceptar qualsevol trucada.

Ens referim als sistemes X i Y de la companyia Plessey, que no deixen enlloc la més petita presència física, perquè es tracta d'un *tapping* literalment invisible i que, a sobre, no deixa cap rastre en el circuit telefònic intervingut. Aquests sistemes digitals ultramoderns permeten d'emmagatzemar les trucades i analitzar-les o desxifrar-les en qualsevol data. Això significa que la informació sobre qui va trucar, quan, a qui i què va dir, la té per-

Les intervencions són, la majoria, 'passives', és a dir que es tracta de seguir el nombre de trucades d'un abonat, no el contingut. Els aparells utilitzats en aquest cas donen compte periòdicament a les autoritats de la procedència, destinació, data, hora i trucades fetes i rebudes per l'abonat sospecte, amb indicació detallada dels números marcats.

pètuament disponible l'autoritat interceptora.

Un altre avantatge enorme que darrerament han incorporat o pensen incorporar les telefòniques d'alguns estats als seus sistemes digitals és una tecnologia que permet, via ordinador, de transcriure la conversa intervinguda, és a dir de convertir-la en un missatge escrit, susceptible d'escanatge informàtic que n'estableix les paraules clau.

Aquesta tecnologia, molt semblant a la que posseeixen des del 1986 la National Security Agency (NSA) nord-americana i Government Communications Headquarters (GCHQ) britànica, permet de programar els ordinadors de manera que puguin detectar instantàniament el missatge o comunicació dels suspectes. Quan diem instantàniament, no ho diem perquè sí: són ordinadors capaços de "llegir" la transcripció d'una conversa a més de 4 milions de caràcters per segon.

Una qüestió molt debatuda des de fa més de quinze anys entre els interessats per les escoltes telefòniques és la dels sorolls d'una línia intervinguda convencionalment: en fa més o és més "neta" que no una línia no intervinguda? Si bé la majoria dels experts sosté que les línies intervingudes són més netes, hi ha qui opina que la intervenció simultània de dos números causa entrecruaments i, per tant, origina sorolls i fenòmens rars. (Un dels més anormals, generador d'una sensació "sinistra", segons expressió de les persones que l'han experimentat, és el de sentir-se la pròpia veu en el moment de penjar.)

El "problema" dels telèfons mòbils.

Tot sembla indicar que l'actual generació de telèfons mòbils és relativament fàcil d'intervenir, si més no amb els recursos de l'estat. Però la pròxima ja serà una altra qüestió. Tant és així que l'any passat, i a instàncies dels serveis d'intel·ligència de diverses capitals europees —especialment de Londres i Madrid— i d'algunes agències nord-americanes entre elles l'FBI, els més importants fabricants de telèfons mòbils van rebre l'ordre de modificar els prototips, si us plau per força, de manera que siguin menys segurs per a l'usuari, i conseqüentment, hagueren de modificar cuita-corrents la tecnologia digital codificada d'aquests aparells.

Basats en un sistema anomenat GSM, els telèfons mòbils digitals començaren, fa uns dos anys, a substituir a escala mundial les xarxes analògiques estàndard. Van provistos d'un codi d'*scrambling* (de deformació de la veu, que ajuda a mantenir el secret de la conversa), anomenat A5 i ultramodern, que ofereix (o oferirà) una protecció de contrainteracció semblant a la de molts sistemes militars. I és justament aquest codi el que han hagut de canviar per un altre de més vulnerable

(l A5X) que permeti les escoltes de les agències estatals. La directiva de la Comissió Europea de Telecomunicacions obliga els fabricants i companyies de vendes de telèfons mòbils a modificar tots els productes no compatibles amb el nou codi A5X. De res no valgueren les protestes que l'any 1993 van adreçar a la Comissió, per les grans despeses addicionals que representaven, els caps de la Divisió Cel·lular Europea de Motorola i Vodafone i algunes més.

El problema del codi anterior (A5) era que els serveis secrets trigaven setmanes a desxifrar les converses intervingudes, quan amb l'A5X només hi estan uns minuts. Un altre avantatge per als òrgans estatals és que, amb el canvi de codi, a particulars i agències no-estatals els serà virtualment impossible d'interceptar trucades realitzades des d'un telèfon digital mòbil.

De totes maneres Stephen Dorril sempre s'ha mostrat més aviat escèptic sobre la seguretat relativa dels telèfons mòbils, i opina que el lloc més segur per a efectuar una trucada confidencial continua essent una cabina pública.

Qui escolta qui? Doncs depèn de qui escolti i de la persona escoltada. L'estat escolta, per exemple, els caps sindicals, sobretot els dels sindicats estratègics; les companyies de seguretat, possibles delinqüents; les firmes de detectius, individus particulars. Ara bé, com que el personal implicat procedeix en un percentatge molt alt de l'aparell repressiu, ens trobem davant un conglomerat d'oficis paral·lels bastant difícil de destriar, que tot sovint i ara més que mai es fan favors els uns als altres.

Així, de les escoltes telefòniques comprometedores per a una figura política en poden ser responsables una pila d'agències: una companyia de seguretat per encàrrec discret d'una entitat bancària; un detectiu particular a sou d'algun dels cossos de seguretat de l'estat; l'estat mateix a través de la més important de les seves agències d'intel·ligència (recordem que no és la policia qui més escoltes efectua); agents estatals treballant per compte propi amb afany de lucre, etc.

La qualitat tècnica i acústica de la cinta —solls de fons, paràsits, *pitch*, etc.— és allò que permet als assessors tècnics d'un jutge d'esbrinar qüestions d'interès sobre la possible identitat dels autors de les escoltes. Com més bona la qualitat del registre, més aproximada serà la idea que puguin formar-se'n, tant de la identitat de l'usuari com del lloc d'enregistrament de la cinta o cintes.

Si la qualitat fos perfecta, voldria dir gairebé amb tota seguretat que l'enregistrament ha estat efectuat per cossos estatals. En general,

aquests no "punxen" telèfons perquè sí. De la xifra d'intervencions amb autorització judicial que reconeixen anualment estats com el francès, el britànic i l'alemany, del 1989 ençà, nou de cada deu casos van acabar amb detenció.

Quina defensa té el ciutadà que es considera injustament vigilat? Doncs una de força eficaç: la desinformació. Així ho explicava una carta al director del *The Guardian* londinenc: "Si sospiteu que teniu el telèfon intervingut, feu que amics i col·legues us truquin a casa amb tot d'informacions falses. És evident que no totes les converses podran tenir per base un material fals, però bastarà i sobrarà per a sembrar la confusió, i la frustració més grans entre els qui us escolten i fer-los perdre el temps. Frustració que creixerà encara més si feu que les vostres visites vinguin amb sobres de correu a la mà...".

Alfons Solé

ARXIU

Una cinquantena de tècnics i setanta enginyers realitzen les intervencions en cada país a càrrec públic. És a dir, uns 3.000 milions de pessetes.